

AMETIISIKU MAJANDUSLIKE HUVIDE DEKLARATSIOONI ESITAMISE JUHEND

Alus: korruptsioonivastane seadus, asjaõigusseadus, tsiviilseadustiku üldosa seadus, perekonnaseadus, väärtpaperituru seadus, kogumispensionide seadus

1. Majanduslike huvide deklaratsioon (edaspidi *deklaratsioon*) on dokument, millega korruptsioonivastases seaduses nimetatud ametiisik deklareerib temale kuuluva vara, oma varalised õigused, kohustused, tuluaallikad ja tulud nii Eestis kui ka välisriikides ning mis võimaldab kindlaks määrata tema tegeliku varalise seisuga, regulaarsed sissetulekud ja majanduslikud huvid (osaluse ettevõtluses).
2. Riigikogu erikomisjonile esitavad oma deklaratsiooni korruptsioonivastase seaduse (edaspidi KVS) § 14 lõike 2 järgi järgmised isikud: Riigikogu liikmed, Vabariigi President, Vabariigi Valitsuse liikmed, Riigikohtu esimees ja liikmed, Eesti Panga Nõukogu esimees ja liikmed, Eesti Panga president, kaitseväge juhataja, riigikontrolör ja Riigikontrolli peakontrolörid, õiguskantsler, suursaadikud, riigi peaprokurör, juhtivad riigiprokurörid ja juhtivprokurörid, ringkonna-, haldus- ja maakohtute esimehed, maavanemad, riigisekretär, abiministrid, Eesti Teaduste Akadeemia president ja avalik-õiguslike ülikoolide rektorid ning avalik-õiguslike juriidiliste isikute nõukogude liikmed.
3. **Deklaratsiooni esitavad ametiisikud üldjuhul kord aastas:** üks kuu pärast tuludeklaratsiooni esitamise tähtaega, st üldjuhul hiljemalt 30. aprilliks. Deklaratsiooni vormi koos täitmise juhendiga saadab erikomisjon punktis 2 nimetatud ametiisikutele välja üks kuu enne esitamise tähtaega.
Lisaks regulaarsele üks kord aastas deklaratsiooni esitamisele on ametiisik kohustatud esitama oma deklaratsiooni veel kahel juhul:
 - 1) kui ta on vastavale ametikohale asunud – ühe kuu jooksul arvates ametikohale asumise päevast;
 - 2) kui pärast deklaratsiooni esitamist tema deklareeritud vara koosseis või selle struktuur oluliselt muutub – ühe kuu jooksul arvates muudatusest.

Oluliseks peetakse varalise seisuga muutust (vara suurenemist või vähenemist) vähemalt 30% ulatuses või väärtuses üle 6500 euro.

4. **Deklaratsiooni andmed esitatakse deklaratsiooni koostamise kuupäeva seisuga, v.a punkt 13 ja 14.**
Kui **andmed** mõne punkti kohta **puuduvad**, siis tuleb **kirjutada „ei ole“** või **kriipsutada lahter läbi**, mitte lahter tühjaks jätta.
 - **Kaasomandis** olevad asjad ja õigused deklareeritakse, märkides ametiisiku osa kaasomandist.
 - **Ühisomandis** olevast varast tuleb deklareerida
 - 1) **ametiisiku nimele registreeritud vara**
 - 2) **ühisomandis olevad kinnisasjad ja transpordivahendid, sõltumata sellest, kelle nimele need on registreeritud.**
 - Kui ametiisik **on sõlminud abieluvaralepingu**, tuleb tal ühe kuu jooksul alates selle sõlmimisest või muutmisest **esitada** deklaratsioonihoidjale abieluvararegistrisse kantud **abieluvaralepingu ärakiri**.

5. **Deklaratsiooni punktis 5** toodud **ametipalga astme ja ametipalga** deklareerimisel tuleb järgida punktile lisatud märkustes toodut. Ametiisikul tuleb kirja panna ka talle ametipalga juurde asutuses määratud lisatasud, seda protsentuaalselt ja summasid nimetades. Kui ametiisikul ei ole ametipalka (näiteks kohaliku omavalitsuse volikogu liikmed, avalikõigusliku juriidilise isiku nõukogu liikmed, endised ametiisikud, kes esitavad deklaratsiooni kaks aastat pärast ametist lahkumist), siis tuleb punktis 5 märkida „ametipalk puudub”.

Ametipalka mittesaavad ametiisikud deklareerivad oma põhitöökohalt saadava palga ja lisatasud punktis 12 kui regulaarselt saadava muu tulu.

6. **Deklaratsiooni punktis 6** „**Kinnisvara**“ tuleb deklareerida kinnistud ehk kinnistusraamatusse iseseisva üksusena kantud **kinnisasjad (maatükk), hoonestusõigus, korteriomandid, korterihoonestusõigus**. Kinnistu puhul tuleb märkida **kinnistu number ja jätta märkimata katastritunnus (00000:000:0000)**.

Seejuures tuleks nimetada, mis liiki maaga on tegemist (elamu-, tulundus-, metsa-, sotsiaalmaa vm).

Kui tegemist on vallasasjaga (korterid, ehitised ja nende osad ning pooleliolevad ehitised), siis tuleb seda ka märkida või lisada, et vara on kinnistamisel.

Andmeid oma kinnistute kohta saab veebilehelt www.eesti.ee -> *kodanikule* -> *x-tee*-> *teenused*-> *eluase* -> *kodaniku kinnistud*.¹

Kirja tuleb panna nii ametiisiku kui tema abikaasa nimele kinnistusregistris registreeritud ja **ühisvara koosseisu kuuluvad kinnisasjad**, märkides ühtlasi, et tegemist on ühisvaraga. Kaasomandi puhul tuleb märkida ametiisiku osa suurus kaasomandist.

7. **Punktis 7** küsitakse andmeid **sõidukite** kohta, mis on kantud riiklikesse registritesse. Nimetada tuleb ka sõiduki väljalaske või ehitamise aasta. (NB! Soetamise aasta pole oluline.) Kirja tuleb panna nii **ametiisiku kui tema abikaasa nimele** registreeritud ja **ühisvara koosseisu kuuluvad** sõiduautod, kaubikud, veoautod, bussid jne. Veesõidukitena käsitatakse kaatreid, jahte, paate ja muid aluseid. Õhusõidukid on deltaplaanid, väikelennukid jt lennumasinad. Kriteeriumiks on sõidukite registrisse kantus.

Liisitud (kapitali- või kasutusrendiga) autosid selles punktis ei kajastata. Need tuleb nimetada punktis 11 „Muud varalised kohustused”.

8. **Punktis 8** tuleb deklareerida andmed Eesti Vabariigis või välisriigis emiteeritud aktsiate, osade, osakute ja muude väärtpaberite (vastavalt väärtpaberituru seadusele) kohta. **Aktsiaportfelli puhul** tuleb kirja panna **kõik portfelli kuuluvad aktsiad**, mitte ainult portfelli koguväärtus.

Deklareerida tuleb ka pensionifondide osakud. Vastavalt kogumispensionide seaduse § 3 lg 1 on pensionifondi puhul tegemist lepingulise investeerimisfondiga ning vastavalt väärtpaberituru seaduse § 2 loetakse investeerimisfondi osak väärtpaberiks.

Andmeid pensionifondi osakute **koguse kohta** saab veebilehelt (www.eesti.ee -> kodanikule -> x-tee-> teenused-> raha ja omand -> pensionikonto saldoteatis), samuti oma internetipanga vahendusel.

¹ https://www.eesti.ee/portaal/!xteeportal.p_teenuste_nimekiri

Väärpaberite puhul märgitakse **emitent, kogus, ühe ühiku nimiväärtus (väärtpaberi väljaandmise esmane väärtus**, mitte turuväärtus antud hetkel) ja väärpaberite koguväärtus.

9. **Punktis 9 pangaarvete deklareerimisel** nimetatakse pank (välisriigi panga puhul nimetatakse panga täisnime kõrval ka välisriik), ametiisiku nimel avatud konto liik (arvelduskonto, laenukonto, krediitkonto, kogumispensionikonto, väärtpaberikonto jne) ja nende arv. Kui ametiisik on samaaegselt FIE (füüsilisest isikust ettevõtja), tuleks märkida ka need kontod.
10. **Punktis 10, mis kajastab võlgade (laenude) olemasolu**, tuleb võlg deklareerida siis, kui võlasumma suurus ületab eelmise 6 kuu ametipalga või 3500 eurot, kui ametikohal ametipalka ei maksta. Arvestada tuleb kõiki võlgu, st kui mitu võlga kokku ületab eelmise 6 kuu ametipalga või 3500 eurot – tuleb võlad kõik deklareerida. Kirja tuleb panna võlausaldaja ja võlasumma, nimetades panga või teised konkreetset isikud (nii juriidilised kui füüsilised isikud, sh nende registri- või isikukood). Füüsilisest isikust võlausaldaja nime deklaratsiooni avalikustamisel ei avaldata. Samuti tuleb märkida, millega seoses laenu võeti ja võlajääk deklareerimise ajal. Võlajäägile lisada **kindlasti valuutatähis** (nt EUR).
Deklareerima ei pea varalisi kohustusi, mille tekkimiseks pole ametiisik lepingut sõlminud, kuid mille eest ta vastutab kaasvõlgnikuna seadusest tulenevalt.²
11. **Punktis 11** kajastavad „Muud varalised kohustused“ tuleb deklareerida juhul, kui kohustus ületab deklareerimise ajal eelmise 6 kuu ametipalga või kui ametipalka ei maksta, siis juhul, kui kohustuse suurus ületab 3500 eurot. Arvestada tuleb kõiki varalisi kohustusi, st kui mitu varalist kohustust kokku ületab eelmise 6 kuu ametipalga või 3500 eurot, tuleb kohustused kõik deklareerida.

Punktis 11 tuleb kirja panna:

- liisingud (märkides, kellega on sõlmitud liisinguleping, kas kapitalirent või kasutusrent, liisitav ese, liisingumaksete kogusumma (jääkväärtus) ja kuumakse; reaalkoormatised, hüpoteegid (märkides, kelle kasuks ja seoses millega on seatud, samuti summade suurus); andmeid hüpoteekide kohta saab kontrollida kinnistusregistrist);
- pandid, käenduslepingud (märkides, mida panditakse või keda käendatakse, *samuti summade suurus*);
- muud kohustused teiste isikute ees (märkides ühtlasi, kelle ees on kohustus võetud), nagu pärandist, kahju hüvitamisest, kohtuotsustest tulenevad kohustused jne).

Kohustuste suuruse märkimisel tuleb summale lisada valuutatähis.

Deklareerima ei pea varalisi kohustusi, mille tekkimiseks pole ametiisik lepingut sõlminud, kuid mille eest ta vastutab kaasvõlgnikuna seadusest tulenevalt.

Muude varaliste kohustuste hulka ei kuulu krediidasutustest või eraisikutelt saadud laenud

² vt KVS § 10 lg 1 „Varalisi kohustusi, mille eest ametiisik vastutab kaasvõlgnikuna seaduse kohaselt, ilma et ta oleks sõlminud võla aluseks olevat lepingut, ei pea deklareerima“.

12. **Punktis 12** kajastava **muu regulaarse tulu all märgitakse tulu, mida ametiisik saab deklaratsiooni täitmise ajal kas pidevalt või perioodiliselt**. Deklareerida tuleb tulu liik ja summa (*nt kuu, kvartali vm lõikes*). Nii tuleb kajastada:
- kompensatsioonid, sh nõukogudest saadavad hüvitised;
 - pensionid;
 - töövõtu ning teadus- ja õppetöö (märkida ka õppeasutus) tasud;
 - tulu ettevõtlusest (nt tulu teenuste osutamisest, üürist/rendist saadav tulu, tulu füüsilisest isikust ettevõtjana jne);
 - mitteriiklikud toetused (riiklike toetusi nagu lapsetoetus, üksikvanema toetus jms pole vaja märkida);
 - autoritasud, stipendiumid ning muud tuluallikad, märkides, mis tuludega on tegemist.

Kellel ametipalka ei ole, märgib siin ka oma palga ja muud lisatasud. Kes saab ametipalka, **ei pea siin ametipalka ja lisatasusid märkima**, sest need kajastuvad punktis 5.

Kui ametiisik on saanud pärandvara või ostnud või võõrandanud kinnis- või vallasvara või saanud muud ühekordset tulu ulatuses, mis tingib muutusi tema varem esitatud deklaratsiooni teistes punktides (andmeväljades), tuleb tal kaaluda uue deklaratsiooni esitamist korruptsioonivastase seaduse § 13 lg 2 järgi.

13. Deklaratsiooni **VI osa täitmisel** annab ametiisik teavet üksnes oma täisealiste lähisugulaste ja -hõimlaste kohta.
14. **Punktis 13** kajastatav **eelmise aasta maksustatud tulu** peab sisaldama deklareeritud kogutulu Maksu- ja Tolliametile esitatud deklaratsioonist. Kui **abikaasad** esitasid **ühise tuludeklaratsiooni**, tuleb kirja panna ka **ametiisiku osa abikaasade kogutulus**.
15. **Punktis 14** tuleb **märkida**, millisest äriühingust viimasel majandusaastal seni deklareerimata dividenditulu saadi ning selle rahaline suurus.

Deklaratsioonivormile lisatud märkus „*täidetakse füüsilise isiku eelmise aasta Maksu- ja Tolliameti tuludeklaratsiooni alusel*” on eksitava iseloomuga ja tuleb jätta tähelepanuta, kuna tulumaksuseaduse § 12 lg 2 kohaselt ei kuulu füüsilise isiku maksustatava tulu hulka dividendid ega muud kasumieraldised. Seega ei saa dividenditulu deklareerimist majanduslike huvide deklaratsioonis seada sõltuvusse tuludeklaratsioonist.

16. Deklaratsioon antakse deklaratsioonihoidjale üle **isiklikult**, edastatakse digitaalselt allkirjastatult või **tähtsaadetisena deklaratsioonihoidja aadressile**. Deklaratsioon kantakse vastavasse registrisse laekumise kuupäevaga ning nummerdatakse. Deklaratsiooni esitanud ametiisikul on õigus oma deklaratsioonile juurde pääseda (sama õigus on asutuse juhil) ning saada sellest deklaratsioonihoidjalt koopia. Kui seaduse alusel on ametiisikul rohkem kui üks deklaratsioonihoidja, esitatakse deklaratsioon põhitöökohajärgsele deklaratsioonihoidjale, teine deklaratsioonihoidja saab deklaratsioonist koopia, mille võib talle saata põhitöökohajärgne deklaratsioonihoidja.

17. Kui deklaratsioonis olevad andmed pole täielikud või õiged või kui deklaratsiooni ei esitata õigeaks ajaks või üldse mitte, kvalifitseeritakse see õiguserikkumisena, mis toob kaasa ametiisiku vastutusele võtmise väärteo eest.
18. Deklaratsiooni esitanud **ametiisik on kohustatud** andmete ebamäärasuse, puudulikkuse või nende kahtluse alla paneku korral andma deklaratsioonihoidjale selgitusi ja esitama täiendavaid dokumente. Ka on ametiisik kohustatud selgitama, miks ta deklaratsiooni esitamisega hilines või keeldub seda esitamast.
19. Deklaratsioonide õigeaegset kogumist, nende nõutavat hoidmist ja kontrollimist korraldab deklaratsioonihoidjana käesoleval juhul Riigikogu korrupsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjon.
20. Deklaratsiooni andmete avalikustamisel **ei kuulu avaldamisele** deklaratsioonis märgitud ametiisiku isikukood (punkt 2), kinnisvara / kinnistu või vallasasjaks oleva ehitise konkreetne aadress (punkt 6), muude tulude konkreetne suurus (punkt 12), Maksu- ja Tolliametile deklareeritud maksustatav tulu (punkt 13), saadud dividenditulu (punkt 14) ning andmed lähisugulaste ja -hõimlaste kohta (VI osa). *Deklaratsioonandmete avalikustamisel abieluvaralepingu sisu ei avaldata.*
21. Korrupsioonivastase seaduse § 4 lõikes 2 loetletud ametiisikud, v.a lõike 2 punktides 1 ja 2 nimetatud isikud (Riigikogu liikmed ja Vabariigi President), esitavad ka pärast ametikohalt lahkumist kahel järgmisel aastal oma deklaratsiooni endisele deklaratsioonihoidjale. Seega käesoleva juhendi punktis 2 loetletud isikud (v.a Riigikogu liikmed ja Vabariigi President) esitavad sellisel juhul deklaratsiooni Riigikogu erikomisjonile. Kui Riigikogu liige on nimetatud äriühingu, sihtasutuse või avalik-õigusliku juriidilise isiku nõukogu liikmeks, laieneb talle KVS § 13 lõikes 3 sätestatud kohustus.
22. Deklaratsiooni hoitakse selle esitamisest alates deklaratsioonihoidja asukohas (Riigikogu erikomisjonis) korrupsioonivastase seadusega sätestatud tähtajani, mis on **viis aastat**. Seejärel kuuluvad deklaratsioonid üleandmisele avalikku arhiivi arhiiviseadusega sätestatud korras.

*Riigikogu korrupsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjon
17. jaanuar 2011*